

LR Aplinkos ministerijai
Aplinkos ministrui Simonui Gentvilui
Aplinkos viceministrui Danui Augučiai

2021-09-20

Nr.40

Kopija:

Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komiteto
Pirmininkei Aistei Gedvilienei
Lietuvos Respublikos Seimo Kaimo reikalų komiteto
Pirmininkui Viktorui Pranckiečiui

Siunčiama el. paštu: info@am.lt; simonas.gentvilas@am.lt; danas.augutis@am.lt;
aiste.gedviliene@lrs.lt ; viktoras.pranckietis@lrs.lt

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MIŠKŲ ĮSTATYMO 7 STRAIPSNIO 2 DALIES PAKEITIMO

Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija (toliau – **LMSA**) yra nuo 1993 metų veikianti nacionalinė privačių miškų savininkams atstovaujanti visuomeninė organizacija Lietuvoje. LMSA misija vienyti miško savininkus ir privatų miškų ūkį aptarnaujančias organizacijas į asociaciją, gebančią koordinuoti veiklą, atstovauti asociacijos nariams ir ginti teisėtus jų interesus.

Šiuo raštu krepiamės į Jus su prašymu inicijuoti Lietuvos Respublikos miškų įstatymo (toliau – **Miškų įstatymas**) numatytos ir nuo 2015 m. sausio 1 d. įsigaliojusios nuostatos dėl **papildomo 5 procentų apyvartos mokesčio privačių miško savininkams nuo visų gaunamų pajamų už parduotą mišką ir medieną panaikinimą**.

I. Miškų įstatymo 7 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo priėmimo aplinkybės

1. Lietuvos Respublikos Seimas 2014-01-23 priėmė Miškų įstatymo 7 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XII-761. Šiuo įstatymu buvo pakeista Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalis ir numatyta, kad „*Bendrosioms miškų ūkio reikmėms tenkinti Vyriausybės nustatyta tvarka miško valdytojams nustatomi privalomieji 5 procentų atskaitymai į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką. Šie atskaitymai įtraukiami į valstybės biudžeto pajamas ir naudojami bendrosioms miškų ūkio reikmėms finansuoti (miškų inventorizavimui, apskaitai, valstybinių miškų miškotvarkos projektams rengti, bendrai, nepriklausomai nuo nuosavybės formos, valstybinei miškų priešgaisrinei sistemai organizuoti ir išlaikyti, stichinių nelaimių padariniams ir masinių ligų bei kenkėjų židiniams likviduoti, miško mokslo ir projektavimo darbams, privačių miškų savininkams konsultuoti bei mokyti, privačių miškų savininkų organizacinėms struktūroms kurtis, miško kelių ir susijusių miško žemės sausinimo sistemų įrenginių priežiūrai ir taisymui (remontui), informacijai apie miškus viešinti, Aplinkos ministerijai pavaldžių institucijų vykdomoms programoms miškų ūkio srityje bei kitoms bendrosioms miškų ūkio reikmėms finansuoti). Lėšas administruoja ir jų naudojimo tvarką nustato Aplinkos ministerija.*“

2. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės teikto Miškų įstatymo 7 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto XIIP-1092 tikslas buvo tik suderinti Miškų įstatymo 7 ir 11 straipsnių nuostatas su pasikeitusiomis Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo nuostatomis.
3. Šio įstatymo projekto aiškinamajame rašte buvo nurodoma, jog įstatymo projekto uždaviniai yra: 1) aiškiai įvardinti valstybės biudžeto pajamų dalies panaudojimo tikslinę paskirtį – bendrosioms miškų ūkio reikmėms finansuoti; 2) nustatyti Aplinkos ministeriją kaip Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje ir 11 straipsnio 10 dalyje įvardintą asignavimų valdytoją; 3) įstatymo projekto 1 straipsnio nuostatas sulygtinti su Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 2, 7, 11 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo 2 straipsnio nuostatomis.
4. Be to, įstatymo projekto aiškinamajame rašte buvo nurodyta, jog įstatymo įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės. Tai yra, šiuo projektu nebuvo siekiama privačių miškų valdytojams nustatyti privalomų atskaitymų į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką.
5. Tačiau, nagrinėjant šį įstatymo projektą, vienas Lietuvos Respublikos Seimo narys Algimantas Salamakinas 2013-12-02 pasiūlymu Nr. XIIP-1092 pasiūlė įstatymo projektu nustatyti, jog privalomieji 5 procentų atskaitymai į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką turėtų būti mokami visų miškų valdytojų, t. y. ne tik valstybinių miškų valdytojų, bet ir privačių miškų valdytojų. Taigi, šis Seimo narys iš esmės pasiūlė privačių miškų savininkus apmokestinti papildomu mokesčiu, jiems pritaikydamas iki tol valstybinių miškų valdytojams galiojusią prievolę mokėti į valstybės biudžetą atskaitymus už neatlyginamai perduotų išteklių – valstybinių miškų - naudojimą.
6. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė tokiam Seimo nario pasiūlymui iš esmės nepritarė, 2013-12-18 nutarime „Dėl Miškų įstatymo 7 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-1092 (2)“ Nr. 1208 pažymėjusi, jog *„siūlytina prievolę visiems miško valdytojams, tarp jų ir privačių miškų savininkams, mokėti privalomuosius 5 procentų atskaitymus į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką nustatyti atlikus išsamią su privačiais miškais susijusios mokesčių sistemos analizę“*.
7. Seimo Aplinkos apsaugos komitetas į šias Vyriausybės pastabas neatsižvelgė.
8. Seimo nario pasiūlymui nepritarė ir tuometinės opozicijos partijos - Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionys demokratų partijos nariai bei Lietuvos liberalų sąjūdžio partijos nariai.
9. Tačiau, galiausiai Lietuvos Respublikos Seimas 2014-01-23 priėmė Miškų įstatymo 7 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XII-761, kuriuo Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje įtvirtino, jog privalomieji 5 procentų atskaitymai į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką turi būti mokami visų miškų valdytojų, t. y. ne tik valstybinių miškų valdytojų, bet ir privačių miškų valdytojų.
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-12-03 nutarimu Nr. 1380 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 10 d. nutarimo Nr. 1229 „Dėl Privalomųjų atskaitymų į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – **Tvarkos aprašas**) nustatyta, kokia tvarka privalomieji atskaitymai turi būti apskaičiuoti, deklaruoti ir sumokėti. Šios Tvarkos aprašo nuostatos leidžia daryti išvadą, jog privalomieji 5 procentų atskaitymai yra mokami nuo visų miško valdytojo gautų pajamų, pardavus žaliavinę medieną ir (ar) nenukirstą mišką (parduodant jį be žemės sklypo nusikirtimui), t. y. šis mokestis savo esme laikytinas apyvartos mokesčiu.

II. Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje numatyto privačių miškų valdytojų apmokestinimo papildomu apyvartos mokesčiu panaikinimo argumentai ir motyvai

11. LMSA siūlo Miškų įstatyme atsisakyti privalomųjų 5 procentų atskaitymų į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką nustatymo privačių miškų valdytojams. Žemiau pateikiami išsamūs argumentai ir motyvai.

i. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje numatytų nuostatų įgyvendinimas

12. Lietuvos Respublikos Seimas 2020-12-11 d. nutarimu Nr. XIV-72 pritarė Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai.
13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje (toliau – **Vyriausybės programa**) numatytas projektas: Gamtinio kapitalo apsauga ir tvarus naudojimas. Programos 162.2. punkte numatyti Vyriausybės tikslai ir įsipareigojimai miškų srityje: „162.2. *Daugiau apsaugotų ir efektyviai naudojamų miškų. 2021 m. parengsime nacionalinį susitarimą dėl miškų apsaugos ir naudojimo. Skatinsime gamtinių vertybių apsaugai palankią miškininkystę, tolygiai mažindami ūkinių kirtimų mastą saugomose teritorijose. Rūpinsimės sengirės požymių turinčių miškų apsauga. Sudarysime sąlygas valstybės naudai išpirkti miško sklypus iš privačių savininkų, kuriems miškininkystės apribojimai saugomose teritorijose bus nepriimtini. Didinsime Valstybinių miškų urėdijos darbo efektyvumą. Bioekonomikos poreikiams patenkinti užtikrinsime stabilų rinkai teikiamos medienos kiekį. Padvigubinsime lietuviškos medienos ir biomasės pridėtinę vertę, paskatinę vertės grandinių plėtrą ir inovacijas. Reguliaciniais mechanizmais skatinsime maksimalų biomasės pridėtinės vertės sukūrimą šilumos ūkyje, statyboje ir bioekonomikoje.*“
14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane (toliau – **Planas**), išvardyti veiksmai, kurie įgyvendina šias Vyriausybės programos pagrindines iniciatyvas: 162.1–162.6.
15. Plano 6.4.7. punkte numatyta ši priemonė - parengti ir pasirašančioms šalims pateikti nacionalinį susitarimą dėl miškų apsaugos ir naudojimo, kuriuo būtų susitarta dėl ilgalaikės subalansuotos miškų politikos kryptių.
16. Plano 6.4.8.punkte numatyta ši priemonė - parengti ir priimti nacionalinio lygmens strateginį miškų politikos dokumentą, numatantį miškų politikos įgyvendinimo priemones laikotarpiui iki 2030 m.
17. Pažymėtina, kad Nacionalinio miškų susitarimo darbai jau prasidėjo, šiuo metu vyksta diskusijos 17- koje sektorinių grupių. Vienas iš grupėse akcentuojamų klausimų - privačių miškų valdytojų apmokestinimo papildomu apyvartos mokesčiu panaikinimas.
18. Be to, Lietuvos Respublikos Vyriausybė programoje įsipareigojo vykdyti tvarią ir atsakingą finansų politiką, siekti, kad valstybės teisinis reguliavimas ir mokestinė sistema skatintų verslumą ir piliečių įsitraukimą, užtikrinti, kad nuosekliai būtų vykdoma dereguliacija, administracinės naštos mažinimas ir verslo klimato gerinimas.
19. Pažymėtina, kad Vyriausybės programos 124 punkte numatyta „124. *Todėl būtina užtikrinti, kad valstybės inovacijų ekosistema skatintų Lietuvos įmonių technologinį atsinaujinimą ir persiorientavimą į inovatyvių prekių ir paslaugų gamybą ir eksportą. Sieksime, kad valstybės teisinis reguliavimas ir mokestinė sistema skatintų verslumą ir piliečių įsitraukimą. Užtikrinsime, kad nuosekliai būtų vykdoma dereguliacija ir verslo klimato gerinimas, įskaitant paprastesnį verslo administravimą, modernią migracijos politiką, aktyvią darbo rinkos politiką, toliau vykdomą valstybės paslaugų skaitmenizavimą ir atvirų duomenų politiką, į ekonominį naudingumą orientuotus viešuosius pirkimus. Galiausiai, siekdami didinti Lietuvos*

ekonominių potencialą, didinsime Lietuvos ekonominės diplomatijos pajėgumus ir Lietuvos įmonių prieigą prie įvairių kapitalo išteklių.“

20. Vyriausybės programos 131.6. punkte numatyta „131.6. *Stiprus mikroverslas. Skatindami gyventojus imtis verslo, vartosime „mikroverslo“ sąvoką. Mikroverslas – tai įmonės, kuriose dirba ne daugiau kaip 10 darbuotojų ir įmonių apyvarta nesiekia 2 mln. eurų per metus. Taip pat svarstysime mokesčių paskatų (tarp jų – moratoriumus baudoms, sumažintą pelno mokesčio tarifą) taikymą ir **radikaliam mažinsime reguliacinę našlą.***“
21. Vyriausybės programos 221 punkte numatyta „221. *Norint užtikrinti adekvačiau finansuojamas viešąsias paslaugas, reikia mažinti šešėlinę ekonomiką. Dėl to svarbu ir politinio poveikio priemonėmis siekti sparčiau mažinti šešėlinę ekonomiką, ne tik tobulinant verslo apmokestinimo ir mokesčių administravimo sąlygas, bet ir didinant visuomenės finansinį raštingumą, informuojant apie mokesčių pajamų įtaką viešųjų paslaugų prieinamumui ir kokybei, tokiu būdu mažinant mokesčių vengimą, stiprinant mokesčių mokėjimo kultūrą. Dėl esamo neapibrėžtumo ir konkurencijos stokos šalies komerciniai bankai dažnai nesiima finansuoti ilgalaikių arba rizikingų projektų, todėl susidaro jaunų ir inovatyvių įmonių, smulkaus ir vidutinio verslo, ilgalaikių projektų finansavimo trūkumas. Siūlome apsispręsti dėl Nacionalinio plėtros fondo sudarymo.*
22. Plano 10.1.1. punkte numatyta ši priemonė - atlikti neterminuotų mokesčių lengvatų ir specialiųjų apmokestinimo sąlygų kaštų ir naudos analizę.
23. Plano 10.1.4. punkte numatyta ši priemonė - parengti ir priimti teisės aktus, nustatančius specialiųjų apmokestinimo sąlygų, kurios iškreipia apmokestinimo teisingumą, atsisakymą.
24. Iš aukščiau nurodytos Miškų įstatymo priėmimo procedūros matyti, kad privačių miškų savininkų ir valdytojų apmokestinimo nuostatos buvo įtrauktos į įstatymą tinkamai neišanalizavus su privačiais miškais susijusios mokesčių sistemos bei tinkamai neįvertinus mokesstinės naštos padidinimo poveikio medienos rinkai. Pastebėtina, kad siekis užtikrinti geresnį bendrųjų miškų ūkio reikmių tenkinimą gali būti pasiektas ne didinant mokesstinę našlą privačių miškų valdytojams, o peržiūrint ir tobulinant egzistuojančią su miškais susijusią mokesčių sistemą, t.y. perskirstant surenkamas lėšas taip, kad būtų užtikrintas tinkamas bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimas.
25. Dar 2016 m. gruodį konsultacinė įmonė UAB „CIVITTA“ Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos užsakymu¹ atliko Lietuvos miškų ūkio subjektų apmokestinimo sistemos analizę ir pateikė pasiūlymus Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies tobulinimui. Analizėje buvo siūloma, jog nagrinėjamo specifinio mokesčio taikymas būtų pakeistas – privatūs miškų valdytojai 5 procentų mokesčio nebemokėtų, o valstybinio miško valdytojai kaip anksčiau mokėtų 10 procentus nuo pajamų už parduotą nukirstą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką bei 5 procentų tarifą nuo bendrojo miško valdytojo pelno, susijusio su pajamomis gautomis už nukirstą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką.
26. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad Lietuvos Respublikos Seimo Kaimo reikalų komitetas, 2017 m. liepos 5 d. posėdyje svarstydamas Miškų įstatymo Nr. I-671 2, 4, 5, 6, 7, 8, 13, 18 ir 19 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą XIII P-420 (Urėdijų reformos klausimu), savo išvada Nr. 110-P-26 pritarė pasiūlymams pakeisti Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalį ir panaikinti 5 procentų mokesčių privačių miškų savininkams.
[Nuoroda: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/04e62d20616e11e7a53b83ca0142260e?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=dd66c8a0-7eef-43c8-a547-73aec6436bbd>]

¹ <https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/miskai/misku-politika/bendruju-misku-ukio-reikmiu-finansavimas>

27. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje numatytas nuostatas, patvirtintą Planą bei UAB „CIVITTA“ analizėje pateiktas, bet iki šiol neįgyvendintas rekomendacijas, manome, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija turi inicijuoti Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje numatytos nuostatos dėl papildomo 5 procentų apyvartos mokesčio privačių miško savininkams nuo visų gaunamų pajamų už parduotą mišką ir medieną panaikinimą.

ii. Mokesčio atsiradimo ir taikymo paskirtis

28. Valstybinių miškų valdytojams privalomų atskaitymų į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką paaiškinamas valstybinių miškų valdytojų prievole mokėti valstybei už neatlygintinai parduotų išteklių – valstybinių miškų – naudojimą. Tai pagrindžia žemiau nurodyti argumentai ir motyvai.
29. Miškų urėdija, valstybinių rezervatų direkcijos, nacionalinių parkų direkcijos, savivaldybės valstybinę miško žemę valdo patikėjimo teise (Miškų įstatymo 4 straipsnio 1 ir 12 dalys). Šios įmonės ar įstaigos pradėdamos valdyti valstybinę miško žemę, priešingai nei privačių miškų valdytojai, nepatyrė jokių valstybinės miško žemės įsigijimo išlaidų.
30. Valstybė, kaip valstybinės žemės savininkė, miškų priežiūrą, tvarkymą bei išteklių valdymą įgyvendina per miškų urėdiją, kuri pagal Miškų įstatymo 2 straipsnio 22 dalį apibrėžiama kaip valstybės įmonė, patikėjimo teise valdanti, naudojanti valstybinius miškus ir jais disponuojanti įstatymų nustatyta tvarka, taip pat vykdanči juose kompleksinę miškų ūkio veiklą ir kitą įmonės įstatuose numatytą veiklą.
31. Valstybinių miškų urėdija yra valstybės įmonė, kuri nuosavybės teise priklauso valstybei, buvo įsteigta iš valstybės turto bei jai parduotą ir įgytą turtą valdo, naudoja bei juo disponuoja patikėjimo teise. VĮ „Valstybinių miškų urėdija“ buvo įkurta 2018 m., įgyvendinus valstybinių miškų ūkio pertvarką ir apjungus 42 urėdijas.
32. Valstybinių miškų ir jų išteklių aiškų priskyrimą prie valstybės nuosavybės patvirtina ta nuostata, kad Lietuvos Respublikoje miškų urėdija vykdo kompleksinę miškų ūkio veiklą valstybiniuose miškuose, Vyriausybės nustatyta tvarka didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje parduoda žaliavinę medieną, miško kirtimo liekanas ir nenukirstą mišką (Miškų įstatymo 7 straipsnio 1 dalis).
33. Galima daryti išvadą, jog valstybė, kaip valstybinės žemės savininkė, nustatydama privalomus atskaitymus į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką, iš esmės tik perskirto jos pačios valdomus, kontroliuojamus ir reguliuojamus viešuosius finansus.
34. Šią išvadą dar labiau patvirtina aplinkybė, jog ir pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką dalis, kuri atitenka miškų urėdijai, taip pat iš principo priklauso valstybei, kadangi, kaip jau buvo minėta, miškų urėdija kaip valstybės įmonė net įgytą turtą valdo, naudoja ir disponuoja patikėjimo teise.
35. Tačiau nuo 2015 m. sausio 1 d. šis valstybinių miškų valdytojams skirtas mokestis nepagrįstai buvo išplėstas ir pradėtas taikyti privačių miško savininkams.
36. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 2 straipsnio 25 dalyje apibrėžiama, kad mokestis yra mokesčio įstatyme mokesčių mokėtojai nustatyta piniginė prievolė valstybei, o pagrindinė mokesčių paskirtis yra fiskalinė, t. y. jie, visų pirma, naudojami sudaryti išdui, skirtam visuomenės ir valstybės viešiesiems poreikiams tenkinti (*Konstitucinio Teismo 1997 m. liepos 10 dienos nutarimas*), kas iš esmės reiškia, kad mokesčiai neturėtų atlikti baudžiamosios funkcijos. Sektorinio mokesčio taikymas, ypačiai įvertinus tai, kad analogiški ir (ar) panašūs mokesčiai kitiems ūkio sektoriams nei Lietuvoje, nei, LMSA duomenimis, kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse nėra taikomi, turi ne tik miškininkystės sektoriaus “baudimo” kitų

ūkio sektorių atžvilgiu požymių, bet tuo pačiu riboja Lietuvos privačių miško valdytojų konkurencingumą regione. LMSA nepriimtinas ne tik „baudimo“ požymių turinčio sektorinio mokesčio taikymas, bet ir pasirinktas apmokestinimo modelis, pagal kurį privalomuosius atskaitymus, proporcingus uždirbtų pajamų sumai, privalo mokėti net ir nuostolingai veikiančios privačių miškų valdytojai.

37. Privalomųjų 5 procentų atskaitymų į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką tikslingumo klausimas tapo dar svarbesnis Lietuvos Respublikos finansų ministerijai pranešus apie ketinimus miško žemę apmokestinti žemės mokesčiu². Manome, kad palikus galioti privalomuosius 5 procentų atskaitymus, papildomas miško žemės apmokestinimas ir bendra neproporcingai didelė miškų sektoriaus apmokestinimo našta ne tik dar labiau apsunkintų privačių miškų valdytojų konkurencines sąlygas, bet ir paskatintų privačių miškų valdytojus, ypač – smulkiuosius, ne tik atsisakyti aktyvios ūkinės veiklos, tačiau sąlygotų didžiosios dalies smulkiųjų miško savininkų priverstinį „išmiškinimą“, kadangi šie turėtų svarstyti alternatyvą parduoti turimus miškus.

iii. Mokesčio neigiamas ekonominis efektas valstybės biudžetui

38. Iš Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostatų galima spręsti, kad pagrindinė privalomųjų 5 procentų atskaitymų iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką paskirtis yra papildyti valstybės biudžetą lėšomis, jas tikslingai panaudojant valstybės viešiesiems poreikiams tenkinti, t. y. bendrosioms miškų ūkio reikmėms ir gamtotvarkos priemonėms miškuose finansuoti.
39. Vertinant privačių miškų valdytojų deklaruotų mokėtinų privalomųjų atskaitymų sumas laikotarpiu nuo 2018 m. iki 2020 m., pastebima, kad dėl mažėjančių žaliavinės medienos ir nenukirsto miško pardavimo pajamų, valstybės biudžeto pajamos iš privalomųjų atskaitymų mažėja jau 3 metus iš eilės. Ekonomikos augimo sąlygomis (išskyrus 2020 m. BVP sumažėjimą, kurį didžiaja dalimi lėmė dėl pandemijos suprastėję apgyvendinimo ir maitinimo bei transporto ir saugojimo įmonių veiklos rezultatai) privačių miškų valdytojų žaliavinės medienos ir nenukirsto miško pardavimo pajamų, taip pat atitinkamai ir deklaruotų mokėtinų privalomųjų atskaitymų kritimas rodo, kad privalomieji atskaitymai neigiamai veikia medienos rinką: privačių miško savininkų veiklos apimtys mažėja, be to, privačių miškų valdytojai skatinami sandorius vykdyti ir apskaityti nukrypstant nuo tikrosios rinkos kainos arba jų visai neapskaityti, tokiu būdu išvengiant papildomo apmokestinimo.
40. Mažėjančios privačių miškų valdytojų žaliavinės medienos ir nenukirsto miško pardavimo pajamos turi neigiamą poveikį ir kitų pajamoms taikomų mokesčių (pelno mokesčio, gyventojų pajamų mokesčio) surinkimui. Krintant į valstybės biudžetą surenkamai privalomųjų atskaitymų sumai, privalomiesiems atskaitymams keliami tikslai tampa vis sunkiau įgyvendinami, todėl akivaizdu, kad pasirinkta priemonė pati savaime riboja ta priemone siekiamų tikslų įgyvendinimą.
41. Nors į valstybės biudžetą surenkamų privalomųjų atskaitymų suma yra santykinai nedidelė (tiek absoliučiu dydžiu, tiek santykinu dydžiu nuo BVP), tokio naujo mokesčio nustatymas nuo 2014 m. reikšmingai padidino privačių miškų valdytojų (2020 m. iš viso – 414 asmenų) reikalavimų laikymosi kaštus (atsirado prievolė juridiniams asmenims - kas mėnesį, fiziniams asmenims – kartą per metus teikti mokesčio deklaraciją), didesnę administracinę naštą patiria ir valstybinės institucijos, administruodamos ir (ar) kontroliuodamos privalomųjų atskaitymų surinkimą. Todėl privalomųjų atskaitymų, kaip priemonės finansuoti bendrąsias miškų ūkio reikmes, efektyvumo klausimas, kai taikomi 2 skirtingi mokesčiai iš esmės tų pačių pajamų apmokestinimui, lieka atviras.

² Ketinimai miško žemę įtraukti į žemės mokesčio objektą buvo išsakyti š. m. rugsėjo 8 d. vykusio Finansų ministerijos suburtos Mokesčių lengvatų peržiūros tarpinstitucinės darbo grupės susitikimo metu.

iv. Neteisėta valstybės pagalba ir konkurencijos sąlygų iškraipymas

42. Atkreiptinas dėmesys, kad žaliavinės medienos ir nenukirsto miško pardavimo rinkoje valstybinio miško ir privačių miškų valdytojai veikia konkurencinėmis sąlygomis, dėl ko valstybės pagalba bet kuriai iš šių šalių gali tas sąlygas ir konkurenciją iškraipyti. Todėl manome, kad privalomųjų atskaitymų taikymas privačių miškų valdytojams ir vėlesnis šių surinktų lėšų panaudojimas privačių miškų valdytojų konkurentų finansavimui gali būti sunkiai suderinamas tiek su konkurencijos, tiek valstybės pagalbos teisiniu reguliavimu.
43. Pažymėtina, kad į Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programą patenkančios 5 procentų privačių subjektų sumokamos įmokos yra skiriamos valstybės valdomai VI Valstybinei miškų urėdijos vykdomiems darbams finansuoti, tuo tarpu privatūs savininkai (tiek asmeniai asmenys, tiek juridiniai asmenys) iš šios programos finansavimo miško kelių priežiūrai, remontui ir pan. reikmėms negauna.
44. Privalomuosius atskaitymus mokantys privatūs subjektai yra diskriminuojami valstybinių miškų valdytojų atžvilgiu, nes pastarieji, nors ir taip pat turėdami prievolę mokėti privalomuosius atskaitymus, yra finansuojami iš valstybės biudžeto, todėl atitinkamų atskaitymų jiems nustatymas jų finansinės situacijos neįtakoja. Susidaręs trūkumas jiems bus kompensuojamas iš valstybės biudžeto.
45. Tuo tarpu privatūs subjektai dėl privalomųjų atskaitymų patiria realius kaštus, kuriuos turi kompensuoti iš uždirbamo pelno, taip atsidurdami blogesnėje konkurencinėje situacijoje nei valstybinių miškų valdytojai. Privatiems subjektams dėl privalomųjų atskaitymų susidariusio pajamų trūkumo niekas nekompensuoja, skirtingai nuo valstybinių miškų valdytojų.
46. Dar daugiau, situacija, kai valstybinių miškų valdytojai yra indiferentiški dėl jiems taikomo privalomųjų atskaitymų dydžio, nes žino, kad susidaręs nuostolis vis tiek bus kompensuotas iš valstybės biudžeto, kelia valstybės pagalbos buvimo klausimą, nes tokiu būdu valstybinių miškų valdytojai įgauna konkurencinį pranašumą prieš rinkos sąlygomis veikiančius, tačiau su valstybinių miškų valdytojais konkuruojančius, privačius subjektus.
47. Primintina, kad valstybės pagalba, kuri yra nesuderinta su Europos Komisija ar netenkina specialiųjų išimčių sąlygų, yra neteisėta ir negali būti teikiama³, o valstybės pagalbos taisyklės taikomos nepriklausomai nuo ūkio subjekto teisinio statuso bei finansavimo būdo⁴, kas reiškia, jog valstybės pagalbos draudimas lygiai taip pat taikomas ir valstybės valdomiems ūkio subjektams, jei jie užsiima ūkine veikla ir veikia konkurencingoje rinkoje. Šiuo atveju būtent ir susidaro tokia situacija, kai su privačių miškų valdytojais konkuruojantys valstybinių miškų valdytojai šioje konkurencinėje kovoje yra subsidijuojami valstybės biudžeto, tame tarpe ir privačių miškų valdytojų privalomųjų atskaitymų, lėšomis.

v. Privačių miškų valdytojams nustatyto mokesčio neatitikimas lygybės principui

48. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 7 straipsnyje yra numatyta, kad taikant mokesčių įstatymus, visi mokesčių mokėtojai dėl šių įstatymų nustatytų sąlygų yra lygūs.
49. Pažymėtina, kad, be jau aptarto 5 procentų mokesčio, Lietuvos Respublikoje privačių miškų savininkai fiziniai asmenys nuo žaliavinės medienos ir (ar) nenukirsto miško pardavimo moka 15 procentų gyventojų pajamų mokesťį; juridiniai asmenys papildomai moka 15 procentų pelno mokesťį. Be šių mokesčių privačių miškų valdytojai taip pat moka visus kitus pagal vykdomą veiklą ir gaunamas pajamas jiems priklausančius mokėti mokesčius.

³ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 str. 1 d.

⁴ Žr., pvz., 2000 m. rugsėjo 12 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Pavlov ir kiti*, sujungtos bylos C-180/98–C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, 74 punktą.

50. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ne kartą yra pažymėjęs, kad mokesčių mokėtojų lygybės principas yra vienas iš esminių mokesčių teisinio reglamentavimo bei mokesčių įstatymų įgyvendinimo principų (*Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. sausio 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-438-239-11*). Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas taip pat yra išaiškinęs, kad šis principas iš esmės vertinamas kaip konstitucinio asmenų teisinės lygybės (lygiateisiškumo) įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms principo, įtvirtinto Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje, išraiška mokesčių teisėje. Todėl, aiškinant mokesčių mokėtojų lygybės principo turinį, būtina atsižvelgti ir į Konstitucinio teismo formuluojamą konstitucinę asmenų teisinės lygybės principo aiškinimo doktriną.
51. Teismų praktikoje pažymima, kad šis principas reikalauja, kad teisėje pagrindinės teisės ir pareigos būtų įtvirtintos visiems vienodai. Taip pat nurodoma, kad lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamas vienodai su kitais, įpareigoja vienodus faktus vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai (*Konstitucinio teismo 1996 m. lapkričio 20 d., 2012 m. birželio 29 d., 2012 m. gruodžio 14 d., 2013 m. gegužės 16 d. nutarimai*).
52. Pabrėžtina, jog lygiateisiškumo principo turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą (*Konstitucinio teismo 1996 m. sausio 24 d. nutarimas*). Konstitucinis teismas savo jurisprudencijoje taip pat yra pažymėjęs, jog asmenų lygybės principas gali būti apibūdinamas kaip ne diskriminacija. Pasak Konstitucinio teismo diskriminacija suprantama kaip asmens ar asmenų grupių padėties kitų asmenų atžvilgiu pakeitimas be objektyviai pateisinamo pagrindo (*Konstitucinio teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas*).
53. Vadovaujantis aukščiau minėta teismų praktika akivaizdu, kad Miškų įstatymu privačių miškų savininkai yra diskriminuojami, kadangi šių asmenų grupė išskirta iš kitų asmenų, kuriems numatytas 15 procentų gyventojų pajamų mokestis arba 15 procentų pelno mokestis bei papildomas 5 procentų mokestis, kuris sumokamas nuo gautų pajamų sumos. Taigi, teisinis reglamentavimas prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintam asmenų teisinės lygybės principui, kadangi mokestis buvo ženkliai padidintas tik privačių miškų valdytojams.

vi. Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies neatitikimas Europos sąjungos teisei ir praktikai bei Lietuvos Respublikos Konstitucijai

54. LMSA 2015-09-21 su skundu kreipėsi į Europos Komisiją, siekdama, kad Europos Komisija išnagrintų, ar Lietuvos Respublikos Seimo 2014-01-23 priimtos įstatymo nuostatos nepažeidė 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB „Dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos“ (toliau - **Direktyva Nr. 2006/112/EB**) nuostatų, kadangi 5 procentų atskaitymai į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką savo esme laikytini apyvartos mokesčiu, o apyvartos mokesčiai, išskyrus pridėtinės vertės mokestį, Europos Sąjungoje yra draudžiami.
55. Direktyvos Nr. 2006/112/EB 401 straipsnyje nustatyta, jog „*nepažeidžiant kitų Bendrijos teisės nuostatų, ši direktyva nedraudžia valstybėms narėms toliau taikyti ar įvesti mokesčius draudimo sutartims, lažyboms ir azartiniam žaidimams, akcizo mokesčius, žyminius mokesčius arba, platesne prasme, bet kokius mokesčius ar rinkliavas, kurie negali būti laikomi apyvartos mokesčiais, tačiau surenkant tuos mokesčius ar rinkliavas prekyboje tarp valstybių narių neturi atsirasti su sienų kirtimu susijusių formalumų*“.
56. LMSA vertinimu būtent šią imperatyvią Direktyvos Nr. 2006/112/EB normą pažeidė Lietuvos Respublika, Miškų įstatymu nustatiusi 5 procentų mokestį privačių miškų valdytojams už parduotą žaliavinę medieną ir (ar) nenukirstą mišką.
57. Nors Europos Komisija savo sprendime pažymėjo, kad nustatytas 5 procentų mokestis negali būti laikomas turinčiu esminių PVM požymių, žaliavinės medienos ir nenukirsto miško

apmokestinimas Europos sąjungos lygmeniu nėra suderintas, tačiau akcentavo ir tai, kad kitos valstybės narės netaiko mokesčių, analogiškų Lietuvoje taikomam mokesčiui, todėl tikėtina, kad mokesstinė našta privačių miškų valdytojams Lietuvoje didesnė, o tai daro neigiamą konkurencinį poveikį medienos rinkai. Europos Komisija taipogi, akcentavo, kad neturi kompetencijos patikrinti, ar nacionalinės teisės aktai suderinami Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Lietuvos teisės bendraisiais principais.

58. Pažymėtina ir tai, kad konsultacinė įmonė UAB „CIVITTA“ atliko mokesčių sistemų analizę Estijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Suomijoje ir Švedijoje. Nei vienoje iš šių valstybių analogiškas ir (ar) panašus mokestis privačių miškų valdytojams nėra nustatytas.
59. Tuo tarpu, Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas nagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 8/2019. Šiai konstitucinės justicijos bylai aktuali aspektu pažymėtina, kad Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje kaip privalomi mokėjimai į valstybės biudžetą miškų valdytojams yra nustatyti privalomieji atskaitymai nuo pajamų už jų parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką. Be to, nustatytas konkretus šių privalomųjų atskaitymų dydis.
60. Šiai konstitucinės justicijos bylai aktuali aspektu pažymėtina, kad Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje nustatyta tikslinė valstybės biudžeto pajamų iš privalomųjų atskaitymų nuo miškų valdytojų pajamų už jų parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką paskirtis – finansuoti bendrąsias miškų ūkio reikmes ir gamtotvarkos priemones miškuose, kaip antai: miškų inventorizavimą, valstybinių miškų miškotvarkos projektų rengimą, bendros valstybinės miško priešgaisrinės apsaugos sistemos organizavimą ir išlaikymą, stichinių nelaimių padarinių ir masinių ligų bei kenkėjų židinių likvidavimą, miško kelių ir susijusių miško žemės sausinimo sistemų įrenginių priežiūrą, informacijos apie miškus viešinimą. Pažymėtina, kad šios bendrosios miškų ūkio reikmės ir gamtotvarkos priemonės miškuose yra įprastinės (kasdienės) miškų ūkio tvarkymo reikmės, būtinos nuolatinei valstybės funkcijai – miškų tvarkymui ir apsaugai – vykdyti.
61. Šiame kontekste pažymėtina, kad pagal Miškų įstatymo 7 straipsnio 3 dalį bendrosioms valstybės biudžeto reikmėms tenkinti Vyriausybės nustatyta tvarka valstybinių miškų valdytojams nustatomi privalomieji 10 procentų atskaitymai į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką.
62. Taigi sistemiškai aiškinant Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje, 7 straipsnio 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, darytina išvada, kad pagal Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalį valstybės biudžeto pajamos iš privalomųjų atskaitymų nuo miškų valdytojų pajamų už jų parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką gali būti naudojamos tik pagal šioje dalyje nustatytą paskirtį – bendrosioms miškų ūkio reikmėms ir gamtotvarkos priemonėms miškuose, t. y. jos negali būti skiriamos jokioms kitoms reikmėms.
63. Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimu Nr. KT187-N15/2020 pripažino, kad Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies (2019 m. gruodžio 10 d. redakcija; TAR, 2019-12-19, Nr. 20657) nuostata „Šie atskaitymai įtraukiami į valstybės biudžeto pajamas ir naudojami bendrosioms miškų ūkio reikmėms ir gamtotvarkos priemonėms miškuose finansuoti“ tiek, kiek pagal ją valstybės biudžeto pajamos iš privalomųjų atskaitymų nuo miškų valdytojų pajamų už jų parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką gali būti naudojamos tik bendrosioms miškų ūkio reikmėms ir gamtotvarkos priemonėms miškuose, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 67 straipsnio 14 punkto nuostatai, kad Seimas tvirtina valstybės biudžetą, 94 straipsnio 4 punkto nuostatai, kad Vyriausybė rengia valstybės biudžeto projektą, 129 straipsniui, 130 straipsnio nuostatai, kad valstybės biudžeto projektą sudaro Vyriausybė, 131 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad valstybės biudžeto projektą svarsto Seimas ir tvirtina įstatymu, 2 dalies nuostatai, kad negalima mažinti įstatymų numatytų išlaidų, kol tie įstatymai nepakeisti.

64. Pažymėtina, kad įsigaliojus Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimui, iki šiol nėra pakeistos Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostatos. Tad šios įstatymo nuostatos turėtų būti peržiūrimos ir prieštaravimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai aspektu.

Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta aukščiau, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos prašome:

1. Inicijuoti diskusijas su LMSA ir kitais socialiniais partneriais Miškų įstatymo pakeitimo klausimais.

2. Inicijuoti Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies pakeitimą ir ją išdėstyti taip:

„2. Bendrosioms miškų ūkio reikmėms tenkinti Vyriausybės nustatyta tvarka ~~miške~~ **valstybinių miškų** valdytojams nustatomi privalomieji 5 procentų atskaitymai į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką.<..>“

LMSA yra pasirengusi visapusiškai bendradarbiauti su Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija ir jos įgaliotais specialistais, teikti reikalingą papildomą informaciją, dalyvauti susitikimuose.

Pridedama: Konsultacijų ir tyrimų įmonės „CIVITTA“ UAB Aplinkos ministerijos užsakymu atlikta analizė „[Lietuvos miškų ūkio subjektų apmokestinimo sistemos analizė ir pasiūlymai tobulinimui](#)“ (97 psl.)

[šaltinis: Aplinkos ministerija, Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos lėšomis finansuojami miškų mokslo darbai. Nuoroda: <https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/miskai/misku-politika/bendruju-misku-ukio-reikmiu-finansavimas>]

Pagarbiai,

dr. Algis Gaižutis, LMSA Valdybos pirmininkas
Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija (LMSA)
A. Juozapavičiaus g. 9, 09311 Vilnius
Tel./fax. +370 5 2767590; mob. +370 687 95113

ORIGINALAS PAŠTU
NEBUS SIUNČIAMAS

ES skaidrumo registro identifikacinis Nr. 312771040529-84
Lobistinės organizacijos pažymėjimo Nr. LOB-JA-2021-0064